तत्र कार्पासिकं सूत्रं ब्राह्मणीकर्त्तितं शुभम्।
आनीय त्रिगुणीकृत्य पुनस्त्रिगुणवेष्टुचि: ॥
पञ्चगव्येन तत् प्रोक्ष्य प्रक्षाल्य शुचिनाम्बुना।
अष्टोत्तरशतं मन्त्रैरभिमन्त्रयेत् ॥
तानि साध्यतेनास्य तस्यार्द्धेनास्य चार्द्धत:।
जानूरुनाभिहृन्नानि पवित्राण्याचरेत् प्रभो: ॥
षट्त्रिंशद्ग्रन्थयस्तेषामाद्ये कार्यास्तु मध्यमे।
चतुर्विंशतिरन्ते च द्वादशग्रन्थयो बुधै: ॥
अङ्गुष्ठपर्वमात्रन्तु कुर्याद्ग्रन्थिमथोत्तमे।
सदर्द्धं मध्यमे कुर्यात्तदर्द्धं च कनीयसि ॥
ग्रन्थीन् कुर्वीत सर्वत्र सुवृत्तान् सुमनोहरान्।
न वै विषमसंख्याकान् ग्रन्थीन् कुर्वीत कुत्रचित्॥
अष्टोत्तरसहस्रेण तन्तुसूत्रस्य पवित्रकम्।
अष्टोत्तरशतं ग्रन्थिं वनमालाख्यमाचरेत् ॥
आरभ्य मुकुटं या तु सूत्रैर्विरचिता शुभा।
आपादलम्बिनी माला वनमाला प्रकीर्त्तिता ॥
कर्यादन्यपवित्रञ्च सूत्रैर्द्वादशभि: शुभै:।
अरत्निप्रमितं सूत्रं द्वादशग्रन्थिकं कृती ॥
पवित्राणि परीवारदेवतानां समाचरेत्।
सूत्रैस्तैरुडुसंख्याकै: कलासंख्यार्कसंख्यकै: ॥
तेषु ग्रन्थीन् यथायोग्यं बद्ध्वा वह्नेर्गुरोरपि।
सप्तविंशतिभि: सूत्रै: षड्विंशतिभिरात्मन: ॥
यथासम्भवमन्येषां पवित्राणि च कारयेत्।
सम्पादयेच्च सर्वाणि शोभनान्येव यत्नत: ॥
तथा चोक्तम्।
विशोभसूत्रदानेन कर्त्तु: स्यादशुभं फलम्।
पवित्रं परया भक्त्या नमात् कुर्वीत शोभनम् ॥
रक्तचिलाय कार्पासैरागुरुगोरोचनादिना।
वस्त्रेणाच्छाद्य पटले स्थापयेत्तानि वैष्णवे ॥"

इति पवित्रविनिर्म्माणम् ॥ * ॥

"कृत्वा कृत्यं दशम्याञ्च पवित्रारोपणाय हि।
कृष्णं विज्ञाप्य तत्रादिं यथा प्राग्लिखितं नयेत् ॥
एकादश्यां प्रभाते च नित्यकृत्यं समाप्य हि।
देवालयमुपस्कृत्य मण्डलं रचयेत् शुभम् ॥
कृत्वा कृष्णस्य नित्यार्चां पवित्रारोपणाय काम्।
पूजां विशेषत: कृत्वा कृष्णं विज्ञापयेदिदम् ॥
क्रियालोपविघातार्थं यत्त्वया विहितं प्रभो!।
मयैतत् क्रियते देव! भवतुष्टौ पवित्रकम् ॥
न मे विघ्नो भवत्वत्र कुरु नाथ! दयां मयि।
सर्वथा सर्वदा विष्णो! मम त्वं परमा गति: ॥
दैवस्य सर्वतो व्यस्तेहन्तकाष्ठं जलं कुशान्।
मृत्तिकाञ्च हरिद्राञ्च कुङ्कुमं रोचनानि च ॥
उपानहौ सितं छत्रं चामरं व्यजनं तथा।
यवा व्रीह्यादिधान्यानि यथास्थानं पृथक् पृथक् ॥
कुम्भं शुद्धाम्बुनापूर्य सर्वतोभद्रमण्डले।
दैवाग्रतो निधायास्मिन् परिचार्याधिवासयेत्॥"

अथ पवित्राधिवासनम्।

"भगवत्पुरतस्तानि पटलस्थानि पूजयन्।
आधारावाहयेन्मूलयुजा तन्मनुना बुध: ॥
तन्मन्त्रश्चायम्।
आ: संवत्सरस्य यागस्य परिचीकरणाय भो:।
विष्णुलोकात् परिचाद्य आगच्छेह नमोऽस्तु ते ॥
तेष्वावाह्य यथास्थानं ब्रह्माद्या देवतास्तत:।
तत्तन्मन्त्रै: सन्निधाप्यानन्तगन्धादिनार्चयेत् ॥
तत्र तत्र ता देवताश्चोक्ता:।
ब्रह्मविष्णुमहादेवास्त्रिसूत्रीदेवता: स्मृता:।
प्रणव: सोमवह्नी च ब्रह्मा नाग: शशी रवि: ॥
शिवश्च विश्वदेवाश्च नवसूत्राधिदेवता:।
क्रिया च पौरुषी वीरा चतुर्थी चापराजिता ॥
जया च विजया चैव सुक्षिप्ता च सदाशिवा।
मनोमयी तु नवमी दशमी सर्वतोमुखी।
ग्रन्थीनां देवतास्तेतास्तास्तत्र विनिवेशयेत् ॥
तन्मन्त्राश्चैते।
ओँ सर्वाभरणचित्राङ्ग! सर्वदेवनमस्कृत!।
लावण्यरूपविश्वात्मन्! ज्येष्ठसूत्रं समाश्रय ॥
ओँ सर्वलक्ष्मीकर! शीघ्र! सर्वज्ञानरसात्मक!।
निवृत्तरूपविश्वात्मन्! मध्यसूत्रं समाश्रय ॥
ओँ अतिवेगमरुद्योने! पुरुषात्मन्! दिवस्पते!।
कनीयो हे प्रभो! देव! तेजसा सूत्रमाश्रय ॥
यत्र मन्त्रो न वर्त्तेत तत्तन्नामैव तत्र च।
नमोऽन्तं सचतुर्थीकमन्त्र: प्राग्लिखनाम्भसु: ॥ * ॥
अथ कृष्णकराम्भोजे पट्टसूत्रेण निर्म्मितम्।
वितस्तिमात्रं बध्नीयात् डोरकं मङ्गलात्मकम् ॥
तत्र मन्त्र:।
ओँ संवत्सरकृतार्चाया: सम्पूर्णफलदाविदं यत्।
पवित्रीकरणायैतत् कौतुकं भरते नम: ॥
ततो गन्धपवित्रञ्च गृहीत्वा धूपितं बुध:।
भगवन्तं नमस्कृत्य भक्त्या संप्रार्थयेदिदम् ॥
आमन्त्रितोऽसि देवेश! सार्द्धं देवगणेश्वरै:।
मन्त्रैर्लोकपालैश्च सहित: परिवारकै: ॥
आगच्छ भगवन्नीश! विधिसंपूर्त्तिकारक!।
प्रातस्त्वां पूजयिष्यामि सान्निध्यं कुरु केशव! ॥
ततश्च।
विष्णुतेजोद्भवं रम्यं सर्वपातकनाशनम्।
सर्वकामप्रदं देव तवाङ्गे धारयाम्यहम् ॥
अनेन मनुना विद्वान् मूलसंपुटितेन हि।
दद्यात् गन्धपवित्रं तच्छ्रीकृष्णचरणाब्जयो: ॥
नीराज्य देवं स्तुत्वा च दत्त्वा पुष्पाञ्जलिं तत:।
ततपवित्राणि ततकुम्भमण्डलमनुनाचरा ॥
नृसिंहमनुना रक्षेत् कवचेनावगुण्ठयेत्।
गीतनृत्यादिना कुर्याद्विधिवज्जागरं निशि ॥"

अथ पवित्रार्पणम्।

"प्रात:कृत्यानि निर्वृत्य नित्यपूजां विधाय च।
विशेषतोऽर्चयेद्देवं पवित्राणि च पूजयेत् ॥
महावादित्रघोषेण नामसंकीर्त्तनोत्सवै:।
मूलसंपुटितेनैव पवित्राण्यर्पयेत् क्रमात् ॥
वक्ष्यमाणेन मन्त्रेण भक्त्या कृष्णाय वैष्णव:।
पूजां कृत्वा परीवारदेवानां तान्यथार्पयेत् ॥
अर्पणमन्त्र:।
कृष्ण! कृष्ण! नमस्तुभ्यं गृहाणेदं पवित्रकम्।
पवित्रकरणार्थाय वर्षपूजाफलप्रदम् ॥
पवित्रकं कुरुष्वाद्य यन्मया दुष्कृतं कृतम्।
शुद्धो भवाम्यहं देव! त्वत्प्रसादाज्जनार्द्दन! ॥
महापूजां तत: कृत्वा स्तुत्वा नत्वार्पयेत् प्रभुम्।
वनमालां यथा देव! कौस्तुभं सततं हृदि ॥
तद्वत् पवित्रतन्तूंश्च पूजाञ्च हृदये वह।
जानताजानता वापि न कृतं यत्तवार्चनम् ॥
केनचिद्विघ्नदोषेण परिपूर्णन्तदस्तु मे ॥
अथाग्निं विधिनाभ्यर्च्य पवित्रं तस्य चार्पयेत्।
कृष्णं निवेदयेन्मन्त्रहीन इत्यादिना कृतम् ॥
गुरुञ्च भक्त्या संपूज्य पवित्रं गुरवेऽर्पयेत्।
वैष्णवेभ्य: पवित्राणि दत्त्वैकं धारयेत् स्वयम् ॥
संपूज्य वैष्णवान् विप्रान् भक्त्या सम्भोज्य बन्धुभि:।
सर्वं महाप्रसादार्थं सुखं भुञ्जीत वैष्णव: ॥"

अथ पवित्रविसर्जनविधि:। तन्त्रे।

"मासं यत्नमहोरात्रं चिरात्रं धारयेत्तथा।
देवं तं सूत्रसन्दर्भं देशकालानुसारत: ॥
प्रत्यहं स्नानकर्म्मादि सूत्राण्युत्तार्य कारयेत्।
अभिषिच्याथ तोयेन पुनर्देवे निवेदयेत् ॥
तथान्ते देवमभ्यर्च्य विशेषात् पुष्पचन्दनै:।
नैवेद्यं विविधं दत्त्वा तत: सूत्रं विसर्जयेत् ॥
ओँ संवत्सरो शुभां पूजां सम्पाद्य विधिवन्मम।
व्रजेदानीं पवित्र! त्वं विष्णुलोकं विसर्जितम् ॥
यावद्देवे पवित्राणि तावत्तिष्ठेत् समाहित:।
ब्रह्मचारी हविष्याशी देवपूजापरायण: ॥
तत्फलञ्चोक्तं बौधायनेन।
एवं य: कुरुते विद्वान् वर्षे वर्षे न संशय:।
स याति परमं स्थानं यत्र देवो वृकेश्वरी ॥"

अथ तत्र मुख्यगौणकालनिर्णय:।

"मुख्यकालस्य चैवास्य विघ्नोपगमे सति।
भाद्रादावपि कर्त्तव्यं पवित्रारोपणं प्रभो: ॥
तथा च विष्णुरहस्ये।
श्रावणस्य सिते पक्षे कर्कटस्थे दिवाकरे।
द्वादश्यां वासुदेवाय पवित्रारोपणं स्मृतम् ॥
सिंहस्थे वा रवौ कार्यं कन्यायाञ्च गतेऽथवा।
तस्यामेव तिथौ सम्यक् तुलासंस्थे कथञ्चन ॥
मन्त्रतन्त्रप्रकाशे च।
कर्कटञ्च गते सूर्ये तथा सिंहगतेऽपि वा।
द्वादश्यां शुक्लपक्षस्य हरेर्दद्यात् पवित्रकम् ॥
अथ चेद्विघ्नपातेन मुख्यकालो न लभ्यते।
कन्यागतेऽपि कुर्वीत यावत्तिष्ठति हरि: ॥"

इति हरिभक्तिविलास: ॥

पवित्रारोहणं, क्ली, (पवित्रस्य यज्ञोपवीतस्य आरोहणं सम्प्रदानं यत्र।) पवित्रारोपणम्। यथा,—

"आषाढ़शुक्लपक्षस्य याष्ठमी श्रावणस्य च।
पवित्रारोहणं कुर्याद्देवा: प्रीतिकरं परम् ॥
दुर्गातन्त्रेण मन्त्रेण दुर्गाबीजेन भैरव!।
वैष्णवीतन्त्रमन्त्रेण पवित्रारोहणञ्चरेत् ॥
विशेषात् श्रावणादेव देव्या: कुर्यात् पवित्रकम्।
सर्वेषामपि देवानां पवित्रारोहणञ्चरेत् ॥
आषाढ़े श्रावणे वापि संवत्सरफलप्रदम्।
प्रतिपद्दनदस्योक्ता पवित्रारोहणे तिथि: ॥
श्रिया देव्या द्वितीया तु तिथीनामुत्तमा तिथि: ॥
तृतीया भवभाविन्याश्चतुर्थी तत्सुतस्य च ॥
पञ्चमी सोमराजस्य षष्ठी प्रोक्ता गुहस्य च।